

El forn de guix de Cal Garrell, Cabrianes

Aquesta edificació en pedra seca és un tipus de forn de guix no gaire habitual, sortosament restaurat perfectament i conservat. Formant un sol edifici amb el forn hi ha una barraca, i tot el conjunt està en bona part excavat en un marge, de manera que només té paret exterior al davant, on s'obre la boca del forn i la porta de la barraca annexa.

La boca, que és per on s'introduïa la llenya per cremar, fa 1,30 m d'alçada màxima i ens permet comprovar el gran gruix de la paret, uns 2 metres. Per dintre el forn és de planta circular, de 3,60 m de diàmetre i 4,5 metres d'alçada, amb les parets internes lleugerament còncaues i al cim hi ha l'obertura de la xemeneia. A 2,5 metres d'alçada, en un costat s'obre la porta del forn, una obertura força estreta que permetia carregar i descarregar el forn des de dalt. La pedra de construcció emprada en la paret externa és el gres o pedra sorrenca amb algunes pedres de guix. L'interior del forn és totalment de pedra sorrenca, ja que si n'hi haguessin posat de guix s'haurien cuit igual que la càrrega.

No hem trobat ningú que hagués treballat en aquest forn o l'hagués vist funcionar, però el mètode d'explotació devia ser semblant al d'altres forns del Bages. La pedra de guix s'extreia de la pedrera que hi ha a pocs metres, es transportava prop del forn i a dins es construïa la volta que havia de cobrir la fogaina; probablement es feia una falsa cúpula, com a les barraques de vinya. Feta la volta s'anaven posant pedres de guix al damunt, entrant-les per la porta i potser cap al capdamunt, per la xemeneia. Finalment, la porta lateral es tapava amb lloses. El combustible per a la cocció del guix eren feixos de llenya que havien de cremar dia i nit fins que el guix s'havia cuit. Llavors es tapava la xemeneia amb pedres i la boca amb feixos a fi que el forn s'anés refredant poc a poc. Quan el guix cuit s'havia refredat es desenforava, primer per la porta i quan ja no en quedava gaire, per la boca. La cendra extreta s'abocava en un marge proper que hem localitzat sota el camí. Segons es va publicar a la revista sallentina *L'Esparver* el 1976, el forn de Cal

Garrell, juntament amb tres més de la zona, formaven una cadena d'explotació de guix que va funcionar durant el segle XIX fins a principis de 1890. Aleshores van ser abandonats en entrar en funcionament les mines i la fàbrica anomenades del Guix, al costat del Llobregat i prop de Sallent. Cal dir que la pedra de guix està formada majoritàriament per sulfat càlcic hidratat, o sigui que integra molècules d'aigua en la seva estructura, en la cocció perd part d'aquesta aigua i es transforma en guix cuit, que barrejat amb aigua recupera la forma hidratada i s'adorm, s'endureix en un procés invers al de la cocció.

[despiece]**Nom del paratge:** Forn de guix de Cal Garrell.

Situació geogràfica: Prop de Cabrianes, a tocar del camí de Pedra Esmoladora, que va des d'aquest poble fins a la casa i ermita de Fussimanya.

Procedència del nom: Fa referència a una casa propera, en ruïnes des de fa molts anys.

Situació geològica: Tota la zona pertany a la depressió Geològica de l'Ebre.

Importància geològica: El forn de Cal Garrell és d'una tipologia ben original, és molt accessible i el seu estat de conservació és perfecte.

Materials geològics: Guixos, lutites i gresos de colors grisencs d'origen continental lacustre integrades en la Formació Artés.

Edat de la formació: Els materials daten del trànsit entre l'Eocè i l'Oligocè.

Curiositats: Malgrat que amb total seguretat el de Cal Garrell és un forn de guix, al Mapa del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona se'l qualifica de forn de calç.[/despiece]